

2022

Tillsynsplan

ÖSTERBOTTENS RÄDDNINGSVÄRK

Innehåll

DEFINITIONER	2
1. ALLMÄNT	4
1.1 Syftet med tillsynsplanen	4
1.2 Beredning och godkännande av tillsynsplanen	5
1.3 Information till allmänheten om tillsynsplanen och dess offentlighet	5
2. ALLMÄNNA PRINCIPER I TILLSYNSVERKSAMHETEN.....	6
2.1 Innehåll och mål för tillsynen	6
2.2 Tillsynen inriktas med utgångspunkt från riskerna	6
2.2.1 Bostadsbyggnader	7
2.2.2 Företag och inrättningar	9
2.2.3 Beaktande av det gällande servicenivåbeslutet	11
3. REGELBUNDNA TILLSYNSÅTGÄRDER 2022	12
3.1 Bostadsbyggnader	12
3.2 Företag och inrättningar	13
3.3 Övervakning i efterhand	14
3.4 Årliga tyngdpunkter	14
4. OREGELBUNDNA TILLSYNSÅTGÄRDER 2022	15
4.1 Utredningar om utrymningsssäkerhet	15
4.2 Tillsyn i anslutning till ibruktage av en byggnad	16
4.3 Kemikalieövervakningen	17
4.3.1 Liten industriell hantering och upplagring av farliga kemikalier	17
4.3.2 Oljeeldningsaggregat	17
4.3.3 Oljecистерner	17
4.3.4 Pyrotekniska medel	17
4.3.5 Specialeffekter	18
4.4 Offentliga tillställningar	19
4.5 Tillsynsarbete grundat på anmälan	20
4.5.1 Anmälningar om uppenbar brandfara eller annan olycksrisk	20
4.5.2 Anmälningar om fel från sotare	21
4.5.3 Övriga anmälningar	21
4.6 Dokumenttillsyn	22
4.7 Tillsynssamarbete med andra myndigheter och sektorer	23
5. TILLSYNS UPPFÖLJNING, UTVÄRDERING OCH RESURSER	26
5.1 Uppföljning av förverkligad tillsyn	26
5.2 Uppföljning och utvärdering av tillsynens kvalitet	26
5.3 Tillsynens resurser	26
5.4 Avgiftsbelagd tillsyn	27
Bilaga 1. Principiella tillsynsintervaller i företag och inrättningar	28

DEFINITIONER

Dokumenttillsyn	Tillsynsåtgärd, som en myndighet eller behörig avtalsaktör genomför utgående från tillgängligt material.
Självbedömning av brandsäkerheten i bostadshus	Vid självbedömning av brandsäkerheten i ett bostadshus granskar bostadens representant själv hur väl skyldigheterna enligt räddningslagen uppfylls och säkerheten i sitt eget handlingsätt med stöd av checklistan och handboken från räddningsverket. Självbedömningen av brandsäkerheten utförs enligt checklistan och listan ska returneras till räddningsverket. På basis av självbedömningen kan brandsynerna inriktas. Med självbedömning av brandsäkerheten eftersträvar man att förbättra fastighetsägarens säkerhetskunskap och -attityder.
Utlåtande om ibruktagande av byggnad eller byggnadsdel	Tillsynsbesök i nybyggnads- eller saneringsobjekt som byggnadstillsynsmyndigheten har bestämt som villkor för ibruktagningsgranskning och inledande av verksamhet. Tillsynsbesöket har karaktären av ett expertutlåtande från räddningsmyndigheten till byggnadstillsynsmyndigheten om byggnadens brand- och utrymningssäkerhet.
Kontroll av försäljningspunkt för fyrverkeripjäser	Tillsyn enligt §§ 63 och 64 i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005), som gäller lagring av pyrotekniska produkter i handel.
Efterbrandsyn	Tillsynsbesök för att övervaka att föreläggandet om att avhjälpa brister som gavs vid den tidigare brandsynen har efterföljts. Tillsyn i efterhand utförs när tidsfristen som gavs vid brandsynen har gått ut, före nästa allmänna brandsyn.
Övervakning i efterhand	Med övervakning i efterhand avses att man övervakar att korrigeringen av påpekade brister genomförs. Övervakning i efterhand kan utföras t.ex. med hjälp av efterbrandsyner och dokumenttillsyn.
Objekt	Ett objekt är platsen där tillsynen görs eller som tillsynen riktas till.
Tillsyn av underjordiska bränslecisterner	Tillsyn enligt Handels- och industriministeriets beslut om periodisk tillsyn av underjordiska oljecisterner (344/1983), som finns på viktiga grundvattenområden, före övertäckning. För övriga bränslecisterner baseras besiktningen på räddningsmyndighetens beslut om anmälningsskyldiga objekt med stöd av kemikaliesäkerhetslagen (390/2005).
Ibruktagningskontroll av flytgasobjekt	Ibruktagningsinspektion enligt 36 § i statsrådets förordning om övervakning av hanteringen och upplagringen av farliga kemikalier (855/2012) som riktar sig till ett objekt med liten teknisk användning och hantering av flytgas. Inspektionen ska utföras innan verksamheten inleds.
Riskklassbestämd olycka	Avser byggnadsbränder och fara för byggnadsbrand, trafikmedelsbrand, övriga bränder, trafikolyckor, ras/risk för ras, explosioner/risk för explosion, olyckor med farliga ämnen och räddning av människa som klassificeras som brådskande.
Brandsyn i objekt med liten industriell hantering och upplagring av farliga kemikalier	Tillsynsbesök enligt § 27 i kemikaliesäkerhetslagen (390/2005), som samtidigt inte är allmän brandsyn i objektet.
Tillsynsobjekt	Funktionell helhet som enligt planen ska besiktigas på en gång vid ett besök.

Syneintervall	Tillsynsintervall är en tidsperiod som på basis av riskbedömning definieras som tiden mellan brandsynerna. Kriterierna för definitionen av tillsynsintervallet grundar sig på räddningsverkets riskanalys, tillsynsplanen och den platsspecifika riskbedömningen brandinspektören gör för varje objekt.
Kombinerad brandsyn	Tillsynsbesök, som samma räddningsmyndighet utför på samma gång med stöd av räddningslagen och kemikaliesäkerhetslagen.
Gemensam granskning	Tillsynsbesök när representanter för två eller flera olika myndigheter vid samma tillsynsbesök samtidigt inspekterar ett tillsynsobjekt.
Periodisk brandsyn	Tillsynsbesök enligt tillsynsplanen görs med bestämda intervaller av räddningsmyndigheten.
Brandsyn av offentlig tillställning	Tillsynsbesök som räddningsmyndigheten gör på basis av dokument och bedömda risker, som utförs innan en offentlig tillställning börjar för att inspektera tillställningens säkerhetsarrangemang.
Extra brandsyn	<p>Tillsyn enligt räddningsmyndighetens övervägande, är inte tidsbestämd eller riktad i tillsynsplanen. Extra brandsyner som inte är planerade på förhand görs exempelvis av följande särskilda orsaker:</p> <ul style="list-style-type: none">- anmälan från sotare, besiktningsorgan eller annan myndighet om observerade brister i person- och brandsäkerheten- inledande av verksamheten på bygge eller annan arbetsplats med mycket stor brandfara- skäl att misstänka allvarliga brister i objektets brand- och utrymningssäkerhet eller övrig personsäkerhet- temabrandsyner exempelvis tillsammans med andra myndigheter

1. ALLMÄNT

1.1 Syftet med tillsynsplanen

Enligt § 27 i räddningslagen ska räddningsverket sköta räddningsverkets tillsynsuppgifter inom sitt område. Enligt § 78 i räddningslagen ska räddningsverket inom sitt område ha tillsyn över att var och en följer sin allmänna handlingskyldighet enligt kapitel 2 i räddningslagen samt att enligt kapitel 3 iakttas att verksamhetsdikare, byggnadsägare och innehavare iakttar de skyldigheter som fastställs för dem.

I tillsynsplanen (Räddningslagen § 79) planerar räddningsverket hur tillsynsskyldigheten ska förverkligas inom sitt räddningsområde. Tillsynsplanens mål är att uppfylla räddningslagens krav på planmässig tillsyn utgående från riskerna. Målen för tillsynsverksamheten och prestationsförmågan som krävs, bestäms i servicenivåbeslutet på basis av riskbedömningen. När servicenivån fastställs, ska räddningsområdets särdrag beaktas, d.v.s. de lokala förhållandena och riskerna på området.

Tillsynen ska hålla hög kvalitet och vara regelbunden och effektiv. Tillsynen innebär att räddningsverket utför brandsyner och andra åtgärder som ingår i tillsynsuppdraget. I tillsynsplanen beskrivs hur räddningsverket själv bedömer hur tillsynsplanen ska genomföras och vilka effekterna blir. I planen ingår också uppgifter om resurserna som ska användas för förebyggande av olyckor.

Bild 1. Tillsynsplaneringsprocessen

1.2 Beredning och godkännande av tillsynsplanen

Tillsynsplanen bereds årligen i räddningsverkets arbetsgrupp för förebyggande av olyckor. Riskhanteringschefen är ansvarig för beredningen.

Tillsynsplanen godkänns av räddningsdirektören för Österbottens räddningsverk. Regionförvaltningsverket övervakar att tillsynsplanen förverkligas som en del i tillsynen av räddningsväsendets servicetillgänglighet och nivå.

1.3 Information till allmänheten om tillsynsplanen och dess offentlighet

Tillsynsplanen är ett offentligt dokument och finns på räddningsverkets internetsidor på adressen www.pohjanmaanpelastuslaitos.fi Tillsynsplanen sänds för kännedom till regionförvaltningsverket för Västra och Inre Finland. Tillsynsobjekten informeras om tillsynsintervallen och -praxis i samband med tillsynsproceduren.

2. ALLMÄNNA PRINCIPER I TILLSYNSVERKSAMHETEN

2.1 Innehåll och mål för tillsynen

Räddningsmyndighetens uppgift är att övervaka att räddningslagen följs. Vid formella brandsyner övervakar man i första hand att skyldigheten beträffande egen beredskap (Räddningslagen 379/2011 §14) förverkligas och byggnadernas brand- och utrymningssäkerhet (§ 9–10) samt underhåll av anordningar (12 §), hur sotning och underhåll av ventilationen förverkligas (13 §), utarbetande av räddningsplaner (15 §), anskaffning och underhåll av brandvarnare (17 §) samt utrymningssäkerheten i vårdinrättningar (18 §). I tillsynsplanen framhävs betydelsen av att stöda objektets egna beredskap för att förbättra säkerheten.

Det finns flera slag av tillsynsmetoder, den vanligaste är brandsyn, vilket innebär ett tillsynsbesök tillsammans med kunden. Målet med brandsyner är att stöda aktörens egen beredskap samt framhäva betydelsen av objektets egen verksamhet för att förbättra säkerheten.

Enligt 78 § i räddningslagen avser man med "andra åtgärder som tillsynsuppgiften förutsätter" speciellt dokumenttillsyn, vars syfte är att säkerställa att man i objektet iakttar skyldigheterna i räddningslagen eller kemikaliesäkerhetslagen (390/2005). På basis av observationerna i dokumenten kan man påbörja tillsynsåtgärder. En väsentlig del av innehållet i tillsynen omfattar tillsyn av att korrigeringsförelägganden uppföljs. Efterbesiktningar och tillsynen i efterhand genom dokument förbättrar effekten av tillsynen.

Tillsynen som räddningsverket utför anknyter till det som avses i 27 § i räddningslagen om styrning, upplysning och rådgivning som syftar till att förebygga eldsvådor och andra olyckor. Med räddningsväsendets styrning avses åtgärder med vilka räddningsverket främjar, stöder och följer upp att skyldigheterna i räddningslagen uppfylls t.ex. handledning för att utarbeta en räddningsplan, handledning för att utarbeta en utredning om utrymningssäkerhet, bedömningsförfarande som görs av myndighet samt handledning för underhåll av räddningsväsendets anordningar och anläggningar.

Tillsynsverksamhetens mål är att förbättra människors säkerhet och minska olyckorna. En uppgift är också att vägleda och ge råd till människor, företag samt sammanslutningar och tillsammans med de här aktörerna arbeta för förbättrad säkerhet.

2.2 Tillsynen inriktas med utgångspunkt från riskerna

Tillsynen riktas utgående från riskerna dit, där olyckor har skett mest eller där en eventuell olycka skulle ha avsevärda följder för egendom, personer eller miljö. Ju bättre enskilda människor, företag och samfund har kunskap att agera, desto mindre blir skadorna som olyckor förorsakar. Hjälpen från myndigheter har betydligt större effekt, om aktörerna på olycksplatsen har förmåga att med egna åtgärder påbörja begränsning av skadorna redan innan den organiserade hjälpen kommer fram.

Som utgångspunkt när regelbundna tillsynsåtgärder planeras, används hot mot liv, egendom, miljö och kulturvärden. Tillsynsintervallet för olika objekt fastställs enligt ett förslag från räddningsverkens partnerskapsnätverk, där utgångspunkten för tillsynsintervallet var statistikgranskning. Det genomsnittliga tillsynsintervallet fastställs med hjälp av data från antändningsfrekvensen hos olika slag av objekt och det förväntade värdet av skadorna. De genomsnittliga syneintervallerna enligt objektstyp finns i bilaga 1.

Genomsnittsintervallet för tillsyner gäller ett genomsnittligt objekt. När tillsynen riktas in för enskilda objekt och syneintervallet fastställs, beaktas de lokala riskerna och förhållandena, inträffade olyckor samt uppskattningar av objektets säkerhetsnivå från tidigare tillsynsåtgärder. Tillsynen riktas dit där riskerna är störst och där man kan få mest effekt till stånd.

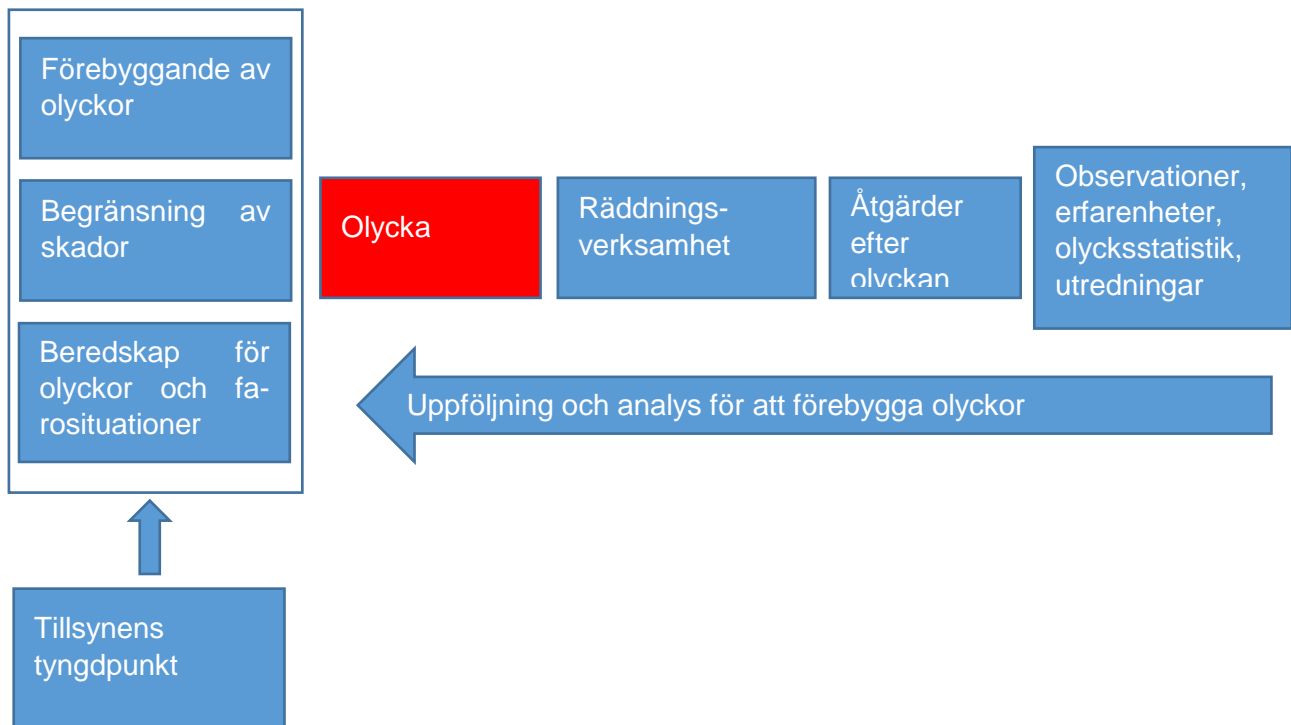

Bild 2. Inriktningen av det förebyggande arbetet för att förhindra olyckor

2.2.1 Bostadsbyggnader

I Österbotten uppstår de antalsmässigt flesta bränderna i bostadsbyggnader (bild 3). Mänsklig verksamhet är den vanligaste orsaken till att bostadsbyggnader brinner och till brandrisk i byggnader. Orsakerna till olyckorna är av många slag och är till största delen förknippade med mänskligt beteende. Sett till den här orsaken är effekten av enstaka tillsynsbesök begränsad. Dessutom behövs ett omfattande och långsiktigt samarbete med privatpersoner och samfund, för att deras eget ansvar och färdigheter i säkerhetsfrågor ska kunna ökas. Också genom säkerhetskommunikation ökas människors säkerhetskunskaper och de får vägledning för att jämlikt kunna upprätthålla säkerheten i egen regi.

Den åldrande befolkningen och det minskade antalet anstaltsplatser ökar antalet äldre och andra specialgrupper som bor ensamma och då ökar även risken för bränder och andra olyckor i hemmiljön. Det här kan påverkas genom att samarbetet med social- och hälsovårdsmyndigheter samt producenter av hemservice fortgår och utvecklas. Förslag från de här grupperna kommer genom anmälningar om brandfara enligt § 42 räddningslagen och på basis av dem kan tillsynsåtgärder utföras i bostadsbyggnader i samarbete med andra myndigheter. Initiativet till ett tillsynsbesök i bostadsbyggnaderna kan också vara anmälningar om fel från sotare eller en begäran från kunden.

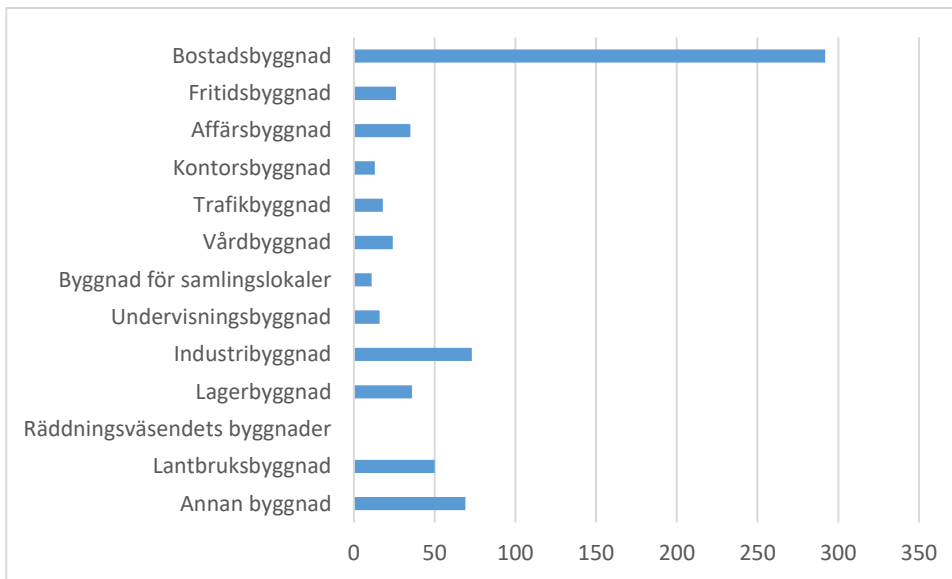

Bild 3. Byggnadsbränder och byggnadsbrandrisker inom Östergötlands räddningsverks område enligt byggnadstypens huvudklasser åren 2016-2019. Källa: Räddningsverkets system för resurs- och olycksstatistik Pronto

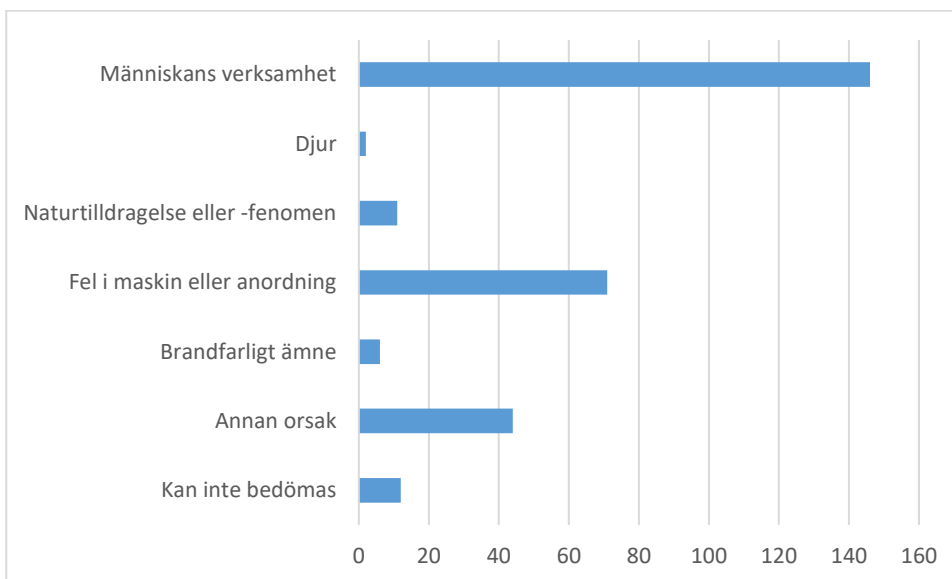

Bild 4. Bedömning av brandorsak vid bränder i bostadshus och vid fara för byggnadsbränder på Östergötlands räddningsverks område åren 2016-2019. Källa: Pronto

2.2.2 Företag och inrättningar

För att bestämma syneintervallet i företag och inrättningar har man dragit nytta av anvisningen för planering av tillsynsplan som används inom räddningsverkens partnerskapsnätverk. För att bestämma det genomsnittliga tillsynsintervallet har man utnyttjat undersökta fakta om riskerna för egendomsskador av bränder i olika slag av objekt. Frånsett riskerna för egendomsskador har man dessutom bedömt den eventuella personrisken i samband med storolyckor och strävat till att beakta riskerna för betydande kultur- och miljövärden. I instruktionen för tillsynsplaneringen indelades företag och inrättningar i objektklasserna A1-A6.

Österbottens räddningsverk utför de allmänna brandsynerna i företags- och anstaltsobjekt huvudsakligen enligt modellen för auditering av beredskap. Vid auditeringen får man fram ett risktal för objektet och det används när tillsynsintervallet för vart och ett objekt fastställs. Det specifika tillsynsintervallet för varje objekt är beroende av objektets faktiska risker. Exempelvis bidrar välfungerande självbedömning av brandsäkerheten eller någon motsvarande intern övervakning och god säkerhetskultur samt säkerhetsledning till att minska risken i objektet och minskar på det sättet frekvensen av planmässiga inspektioner. Å andra sidan kan aktörens försummelser och olyckor i objektet vara en grund för tätare inspektioner. Mängden personalresurser som utför inspektioner är ingen grund för en ändring av tillsynsintervallet.

Klass A1-objekt är byggnader som används dygnet runt och huvudsakligen består av vårdinrättningar samt byggnader av inkvarterings- och internattyp. De som bor, vårdas och omhändertas här har försvagad förmåga till räddning på egen hand (exempelvis vårdinrättningar samt service- och stödboende) eller där bor kortvarigt personer, som inte är bekanta med lokalerna och säkerhetsarrangemangen. Tillsynens tyngdpunkt ligger på objekt med hög risk för personskada och därför är objekten skyldiga att göra upp en utredning om utrymningssäkerheten. När tillsynsintervallet bestäms, inverkar också objektets skydds nivå (automatisk släckanläggning) samt observationer om säkerhetsnivån vid tidigare tillsynsbesök.

Klass A2-objekten består av undervisningsbyggnader. Till de här hör daghem, grundskolor, läroinrättningar på mellanstadiet, högskolor samt övriga undervisningsbyggnader. Sannolikheten för bränder i de här objekten är inte särskilt stor, men antalet personer är ofta stort eller annars värd att beakta. I undervisningsbyggnader är olycksriskerna starkt förknippade med mänsklig verksamhet, och här är säkerhetskommunikationens betydelse stor vid sidan av tillsynen. Uppföljningen av utrymningsoövningar och åttondeklassisternas "Nou Hätä"-kampanj är exempel på säkerhetskommunikation som erbjuds till undervisningsväsendet. För daghemmens del är målet att ett informationsmöte om säkerhetskommunikation ska erbjudas i samband med tillsynsbesöken. De åtgärder som hör till säkerhetskommunikationen beskrivs närmare i den separata årsplanen.

Klass A3-objekt består av samlings- och affärsbyggnader. Tillsynens tyngdpunkt ligger på stora och medelstora objekt, där en brand kan sprida sig till ett större område och orsaka särskilt stor fara för personsäkerheten eller betydande egendomsskador. Till de här byggnaderna hör köpcentra, varuhus, restauranger och offentliga samlingslokaler.

Klass A4-objekten består av industri- och lagerbyggnader. Tillsynens tyngdpunkt ligger på stora och medelstora objekt, där sannolikheten för eldsvådor eller andra olyckor är väsentligt högre än normalt och följdverkningarna är stora. Objekten är också utmanande för räddningsåtgärderna.

Klass A5-objekt består av lantbruksobjekt. Tyngdpunkten i tillsynen ligger på stora och medelstora objekt, som har regionalförvaltningsmyndighetens eller kommunens miljömyndighets miljö tillstånd och skyldighet att utarbeta en räddningsplan. Växthusodling och pälsdjursuppfödning, som är allmänna i Österbotten, finns upptagna separat i tabellerna över tillsynsintervall.

Klass A6 är objekt som inte hör till de föregående grupperna. I den här gruppen ingår bland andra fördelningsstationer (t.ex. transformatorstationer) och torvproduktionsområden. Till den här klassen

hör också objekt som hanterar och lagrar farliga kemikalier i stor skala (s.k. Seveso-objekt) samt objekt som är viktiga för infrastrukturen. I den här objektgruppen ligger huvudvikten i tillsynen vid objekt där farliga kemikalier lagras och hanteras. De här objekten medför stor risk för person-, egendoms- och miljöskador och de är utmanande med tanke på räddningsverksamheten.

Till den del som gäller periodiska brandsyner vid företag och inrättningar preciserar Österbottens räddningsverk möjligheten att överväga platsspecifika brandsyner vid följande objekt (beaktat också i tabellerna A1-A6):

- Bilagetabell A5 (Lantbruksbyggnader) utökas med "växthus". Byggnadsklass 892. Över 5 000 m² men under 10 000 m² – syneintervall 60 mån, över 10 000 m² – syneintervall 36 mån
- Bilagetabell A5 (Lantbruksbyggnader) utökas med "pälsdjursfarmer med miljötillstånd från regionförvaltningsverket". Byggnadsklass 893 pälsdjursfarmer – tillsynsintervall 60 mån
- I bilagetabell A5 (Lantbruksbyggnader) läggs en anmärkning till om spannmålstorkar: för en liten spannmålstork som används av en enskild odlare är utgångspunkten för syneintervallen 120 mån och då utförs synen i samband med bostadshusets brandsyn, användningsgraden inverkar på om syneintervallet är tätare eller mer sporadiskt
- Tillägg i bilagetabell A4 (Industri- och lagerbyggnader) under punkt "Energibygnader" vindkraftverk > 5 st. å 2 MW – syneintervall 36 mån
- Tillägg i bilagetabell A1 (Byggnader i heldygnsbruk) "andra byggnader inom socialväsendet (användning dagtid)". Byggnadsklass 239, objekttyp A126 i brandsynerprogrammet Merlot, principiell tillsynsintervall 36 mån. Till denna grupp hör byggnader för skyddsarbete, servicecentraler för personer med funktionshinder och äldre personer, byggnader för missbrukarvård mm. utrymmen som används dagtid.

Behovet av ändringar av tillsynsintervaller ska diskuteras med områdets expert på förebyggande av olyckor. Efter att ha hört den ansvariga inspektören för objektet ändrar experten de nedan nämnda principerna för tillsynsintervaller och motiverar ändringarna i tillsynsregistret. En grund för ändring av tillsynsintervallet kan bl.a. vara följande omständigheter:

- Säkerhetskulturen
 - observerade brister vid tidigare besiktningar
 - kundens engagemang (har påpekade brister korrigerats)
 - räddningsplanen och uppdateringar av den
 - personalens utbildning och övningar
 - företagets kvalitetssystem för säkerheten och hur det genomförts i praktiken
 - frivillig beredskap som överstiger den lagstadgade nivån
 - egna och av andra instanser utförda säkerhetsauditeringar
- Hotade värden och exceptionella risker
 - objektets omfattning och geometriska komplexitet (operativt utmanande objekt, komplicerad brandsäkerhetsteknik)
 - YTS-objekt, samhällsligt betydande objekt, kritiska objekt med tanke på kommunens funktion
 - industriproduktionsbranschen och brandfarlighetsklass
 - exceptionellt antal personer
 - exceptionellt stora kultur- och miljövärden
 - verksamhet i omgivningen, t.ex. objekt som finns kring ett Seveso-objekt.
 - objekt belägna i exceptionell miljö (t.ex. objekt med farliga ämnen som är belägna på viktiga grundvattenområden)

- utredning över utrymningssäkerheten och observationer kring den, ändringar i verksamhetsmiljön
- Inträffade olyckor eller motsvarande
 - flera besök av myndigheter, avvikelser, olyckor eller situationer som kunde ha lett till en olycka
 - återkommande felaktiga brandlarm

2.2.3 Beaktande av det gällande servicenivåbeslutet

Direktionen för Österbottens räddningsverk har fattat beslut om målen och nivån för tjänsterna i räddningsverkets verksamhet i servicenivåbeslutet för åren 2021–2024. Beslutet grundar sig på riskidentifiering och kommunerna hördes före beslutet. I servicenivåbeslutet är målet bl.a. att tillsynen ska vara kvalitativ, effektiv, regelbunden och framgångsrik, så att säkerhetskulturen i tillsynsobjekten utvecklas och genom det minskar antalet olyckor och verkningarna av dem.

I servicenivåbeslutet fattades dessutom beslut om grunderna för tillsynen och resurserna som ska användas för tillsynsuppgiften och riktlinjerna för utvecklandet drogs upp. De centrala utvecklingsmålen i tillsynsarbetet är att utveckla sätten att genomföra tillsynsprocessen för att den ska bli effektiv och resultatbringande med hänsyn till objektet. Här följs och beaktas utvecklingsarbetet av säkerhetsservicen inom räddningsverkens partnerskapsnätverk och inom expertnätverket.

Som exempel nämns tillvägagångssätt som tagits i produktionsanvändning från projekten Arvioiva valvontamenetelmä och Paloturvallisuuden itsearviointi och förankrats på gräsrotsnivå i hela landet. Kvalitetsbedömningen av tillsynen fortsätter och utgående från iakttagelser från uppdragen planeras kompletterande utbildning för tillsynspersonalen.

Den här tillsynsplanen gjordes upp med bland annat följande servicenivåbeslut som stöd:

- I tillsynen av bostadsbyggnader kan självbedömningen av brandsäkerheten utnyttjas som metod för riskbedömningen.
- I tillsynen av bostadsbyggnader betonas särskilt övervakningen i anslutning till anmälningar om brandfara enligt § 42 i räddningslagen.
- Tillsynen av brandsäkerheten i fritidsbostäder genomförs vid behov i överensstämmelse med tillsynsplanen genom självbedömning av brandsäkerheten, temasyner, extra brandsyner eller genom säkerhetskommunikation om egen beredskap.
- Alla brandsyner och övriga åtgärder enligt tillsynsplanen genomförs varje år.
- Räddningsverket kan enligt övervägande införa nya former av tillsyn som en del av tillsynsplanen. Motiveringen för detta bör vara verkningarna, effektiviteten och ekonomin.
- Räddningsverket deltar i det riksomfattande sakkunnignätverket som handhar tillsyn, byggnaders brandsäkerhet, publikställningar, brandutredningar och kemikalietillsyn och har möjlighet att utnyttja nätverkets arbetsresultat för att utveckla sin egen verksamhet.
- Enligt räddningslagen kan en avgift debiteras för åtgärder som ingår i tillsynsplanen. Direktionen för affärsverket Österbottens räddningsverk beslutar om avgiften.
- Förverkligandet av tillsynsplanen för Österbottens räddningsverk följs upp kvartalsvis.
- Räddningsverket utför kemikalietillsynsuppdrag som hör till räddningsväsendet i enlighet med gällande bestämmelser. En del av de uppgifter som hör till kemikalietillsynen är avgiftsbelagda. Direktionen för affärsverket Österbottens räddningsverk beslutar om avgiften.
- I mån av möjlighet deltar räddningsverket i syner som utförs av andra myndigheter, där räddningsmyndigheten har rätt att delta och där det är önskvärt att räddningsmyndigheterna deltar.

3. REGELBUNDNA TILLSYNSÅTGÄRDER 2022

3.1 Bostadsbyggnader

Det riktgivande tillsynsintervallet för bostadsbyggnader är 10 år. Varje kommun som hör till räddningsverkets område är indelad i tio tillsynsområden och varje år står ett område i tur för brandsyn. Före tillsynsåret börjar, bereder de sakkunniga i förebyggandet av olyckor det kommande årets tillsynsområden, så att alla permanent bebodda bostadsbyggnader ingår i tillsynen. I tomma byggnader genomförs ingen brandsyn. Antalet planerade tillsynsåtgärder för 2022 framgår av tabell 1.

Tillsynsmetoden för bostadsbyggnader med över två bostäder är periodisk brandsyn. I bostadsbyggnader med en och två bostäder tillämpar räddningsverket självbedömning av brandsäkerheten som riskbedömningsmetod och den genomförs i hela landet enligt en process som planerats av Räddningsverkens partnerskapsnätverk. Specifika processanvisningar är uppgjorda för dem inom räddningsmyndigheten som sköter självbedömningen.

Självbedömningen av brandsäkerheten inleds när räddningsverket skickar brev till fastigheten om självbedömning av brandsäkerheten. Brevet, som sänds per post, innehåller dokumenten som behövs för självbedömning av brandsäkerheten, vilket innebär en checklista med frågor tillsammans med säkerhetskommunikationsmaterialet. På basis av det materialet utför den boende en kartläggning på egen hand av grundläggande saker om brandsäkerheten i eget hem, som till stora delar är samma som den brandinspektionsmyndigheten utför.

Checklistan returneras till räddningsverket, där man bedömer säkerhetsnivån och vid behov vidtas åtgärder. När självbedömning av brandsäkerheten används, överförs inte ansvaret på de boende, utan ansvaret för att brandsynen utförs ligger på räddningsverket. Målet med självbedömning av brandsäkerheten är att förbättra fastighetsägarens säkerhetskunskap och -attityder, så att självbedömning av brandsäkerheten lär den boende att upptäcka brandsäkerhetsbrister och åtgärda dem utan dröjsmål.

De tillsynsåtgärder som räddningsverket vidtar i bostadsbyggnader ska inriktas med självbedömningen som grund. Objekt som inte returnerar självbedömningsblanketten, övervakas genom allmän brandsyn. Andra objekt som beaktas i tillsynen är de objekt, där den boende i självbedömningen har medgett att det finns brister, men inte har föreslagit någon tidtabell eller plan för att korrigera dem. De här objekten erbjuds information och vägledning av räddningsmyndigheten och vid behov utförs brandsyn. Kunden kan också begära att brandsyn ska utföras.

För fritidsbostäder definieras inget tillsynsintervall i servicenivåbeslutet. Tillsynen av brandsäkerheten i objekten genomförs vid behov i samband med den i tillsynsplanen årligen bestämda självbedömningen av brandsäkerheten eller genom temasyner, extra brandsyner eller åtminstone genom säkerhetskommunikation som ger anvisningar om egen beredskap (säsongkommunikation), vilket beaktas i säkerhetskommunikationsplanen.

Kommun	Antalet bostadsbyggnader	Brandsyner av bostadsbyggnader 2022 (minst tre bostadslägenh.)	Tillsyn genom självbedömning 2022 (1-2 bostadslägenh.)
Kaskö:	453	0	31
Korsnäs:	831	1	60
Kristinestad:	2449	13	212
Laihela:	2303	24	225
Malax:	2072	17	220
Korsholm:	5905	13	460
Närpes:	3325	16	305
Pedersöre:	3463	28	557
Nykarleby:	2397	7	215
Vasa:	10691	98	1118
Vörå:	2159	5	243
Totalt	36048	222	3646

Tabell 1. Antalet bostadsbyggnader som ska inspekteras samt antalet inplanerade brandsyner och självbedömningsåtgärder för 2022

3.2 Företag och inrättningar

Det riktgivande grundtillsynsintervallet anges i tabellerna med ett numeriskt värde som beskriver det periodiska intervallet och det riktgivande intervallet med grå färg. Mer specificerade data för de olika objektstyperna ges i fotnoterna. Tillsynsintervallet för ett objekt fastställs enligt principerna under punkt 2.2. Vid regelbunden tillsyn är periodiska brandsyner tillsynsmetoden för företag och inrättningar. I ett exceptionellt läge, där tillsynsbesök är förhindrade av yttre orsaker (exempelvis pandemisituation), kan man också välja en annan tillsynsmetod, till exempel dokumenttillsyn. Tillsynsåtgärder som är planerade för 2022 framgår av tabell 2.

Objektgrupp	Objekt totalt	Tillsynsobjekt 2022
Objekt i dygnet-runt-bruk	196	86
Underv.byggnader och daghem	226	114
Samlings- och affärslokaler	675	173
Industri- och lagerbyggnader	625	180
Lantbruksbyggnader	585	193
Övriga objekt	264	67
Totalt	2571	813

Tabell 2. Företags- och inrättningsobjekt i Österbottens räddningsverks område samt antalet inplanerade tillsynsåtgärder 2022

3.3 Övervakning i efterhand

En väsentlig del av innehållet i tillsynen utgörs av övervakning där korrigeringsförelägganden följs. Metoderna för övervakning i efterhand är efterbrandsyn och övervakning i efterhand via dokument. Övervakningen i efterhand anses förbättra effekten av tillsynen. När övervakningen i efterhand sker via dokument konstateras korrigeringen av bristerna med hjälp av planer, fotografier och andra dokument från kunden.

Den räddningsmyndighet som handhar tillsynen väljer den metod för övervakning i efterhand som lämpar sig i det specifika fallet. Målet är att alla uppmaningar till korrigerande åtgärder ska uppföljas i efterhand. Tillsynsuppdraget avslutas först när de observerade bristerna i objektet är korrigerade på ett godtagbart sätt. Vid behov kan övervakningen i efterhand effektiviseras genom administrativa tvångsåtgärder.

3.4 Årliga tyngdpunkter

Som tyngdpunkt för tillsynsverksamheten 2022 har Österbottens räddningsverk utsett att på gräsrotsnivå förankra den gemensamma processmodellen för tillsyn som utarbetats av räddningsverkens partnerskapsnätverk. Syftet med processmodellen är att förenhetliga de praktiska förfaringssätten för tillsyn och öka verksamhetens samstämmighet.

För att främja att tyngdpunkten förverkligas ska de som utför tillsynsarbete få kompletterande utbildning.

4. OREGELBUNDNA TILLSYNSÅTGÄRDER 2022

4.1 Utredningar om utrymningssäkerhet

För byggnader som avses 18 § i räddningslagen ska verksamhetsidkaren göra en utredning om hur sättet att använda byggnaden eller utrymmena beaktas. Dessutom ska även de boendes begränsade, nedsatta eller avvikande funktionsförmåga samt andra faktorer som påverkar utrymningssäkerheten i beredskapen för eldsvådor och andra farliga situationer beaktas, liksom även i utrymningsarrangemangen (utredning om utrymningssäkerheten).

Österbottens räddningsverk övervakar att utrymningssäkerhetsutredningar som avses i räddningslagens 19 § utarbetas och de åtgärder detta kräver genom brandsyner samt genom specifik uppföljning av vart och ett objekt. Räddningsmyndigheten ger vid behov råd till den ansvariga verksamhetsidkaren eller enheten som ansvarar för service- och stödboendet om hur utredningen om utrymningssäkerheten ska göras upp.

Räddningsverket har preciserat vilka räddningsmyndigheter som handhar utredningarna och hanteeringsprocessen. På basis av utredningen om utrymningssäkerheten bedömer den utsedda räddningsmyndigheten huruvida utrymningssäkerheten uppfyller kraven som ställs i räddningslagens 18 §. Om utrymningssäkerheten inte uppfyller kraven i § 18, bör verksamhetsidkaren inom den tidsfrist räddningsmyndigheten bestämmer göra upp en plan för hur utrymningssäkerheten ska uppfylla lagens krav. Om verksamhetsidkarens åtgärder inte får objektets utrymningssäkerhet i kravenligt skick, ska området räddningsmyndighet enligt räddningslagens 81 § ge ett föreläggande om avhjälpande av bristerna och i samband med detta kan också specifika säkerhetskrav bestämmas enligt § 82. Förutom de ovan beskrivna åtgärderna ska det övervakas att utredningarna om utrymningssäkerheten är riktiga och att skyldigheterna uppfylls genom bygglovsbehandlingen och periodiska brandsyner. Ett register över uppgjorda utrymningssäkerhetsutredningar finns i brandsyneprogrammet.

<p>I slutet av 2021 fanns på Österbottens räddningsverks område sammanlagt 138 objekt, som har skyldighet att göra upp en utredning om utrymningssäkerheten. Verksamhetsidkaren ska uppdatera sin utredning om utrymningssäkerheten med tre års intervall eller när verksamheten förändras väsentligt. Därför kan ett mål anses vara att minst 50 utredningar om utrymningssäkerhet kommer att behandlas under 2022.</p>
--

4.2 Tillsyn i anslutning till ibruktagande av en byggnad

Räddningsverket deltar som sakkunnig myndighet i bygglovsbehandlingen, där den behöriga myndigheten är kommunens byggnadstillsyn. Syftet med verksamheten är att säkerställa sakenlig planering och förverkligande av byggnaders brandsäkerhetslösningar samt förutsättningar för räddningsverksamhet.

Som en del av sakkunnigtjänsten utför räddningsmyndigheten särskilda brandsyner där förutsättningarna för utrymnings- eller räddningsverksamhet är krävande i nybyggnader eller renoveringsobjekt. Ett utlåtande om ibruktagande av en byggnad kräver ett tillsynsbesök som vanligen utförs på samma gång eller just innan byggnadstillsynsmyndigheten ska utföra partiell slutbesiktning.

I nya skyddsrum som ska tas i bruk utför räddningsmyndigheten ibruktagningsgranskningen. Den periodiska besiktningen av ett skyddsrum kan också utföras av någon annan insatt person.

Särskilda brandsyner förrättas bland annat i följande objekt:

- i byggnader med över tre våningar (räddningsväg)
- i objekt som har ett skyddsrum
- i objekt som har en släckanläggning eller automatisk brandvarnare med direkt koppling till nödcentralen
- i hotell, semesterhem, internat, semesterbyar, campingplatser eller motsvarande inkvarteringslokaler med över 10 inkvarteringsplatser
- sjukhus, åldringshem och andra vårdinrättningar med dygnet-runt-vård samt slutna straffanstalter med över 5 vårdplatser.
- samlings- och affärslokaler, såsom butiker, skolor, sport- och utställningshallar, teatrar, kyrkor, bibliotek och trafikstationer samt restauranger och daghem
- större produktions- och lagerlokaler samt utrymmen för lantbruksproduktion
- brand- och explosionskänsliga utrymmen
- byggnadens läge, stora massa eller exceptionella förhållanden som särskilt utgör en fara för person- och brandsäkerheten
- torvproduktionsområden som ska anläggas

Antalet särskilda brandsyner under året är beroende av det betydande antalet byggnadsprojekt. Under åren 2017-2020 har antalet årliga särskilda brandsyner varierat mellan ca 60 och 80. Också för år 2022 beräknas antalet placera sig i samma storleksklass.

4.3 Kemikalieövervakningen

I lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005), kemikaliesäkerhetslagen, och i författningar på lägre nivå finns stadganden om tillsynsuppgifter för områdets räddningsmyndighet. Räddningsmyndighetens tillsynsansvar omfattar liten hantering och upplagring av kemikalier, användning och upplagring av flytgas, användning av naturgas, installation av oljeeldningsaggregat, tillsyn av underjordiska oljecisterner och delvis även upplagring av pyrotekniska medel i samband med affärer eller uppgifter i anslutning till överlåtelse för privat konsumtion.

Räddningsmyndigheten fungerar som tillsynsmyndighet enligt 115 § i kemikaliesäkerhetslagen. Räddningsmyndigheten har också rätt att delta i säkerhets- och kemikalieverkets (TUKES) ibruktagningsinspektion enligt 30 § i förordning 685/2015 samt i inspektioner som ingår i tillsynsprogrammet enligt 30 § i förordning 685/2015. I mindre objekt där gränsen för anmälan om kemikalier underskrids och där anmälningsgränsen överskrids görs kontinuerlig tillsyn i samband med periodiska brandsyner, extra brandsyner eller i samband med att utlåtande ska ges om ibruktagning av en byggnad eller byggnadsdel.

4.3.1 Liten industriell hantering och upplagring av farliga kemikalier

Tillsyn på basis av anmälningar från objekten utförs med stöd av kemikaliesäkerhetslagen (390/2005) och författningar med stöd av den. Med anledning av anmälan som berör liten industriell hantering och upplagring av farliga kemikalier (Statsrådets förordning 685/2015, 5 §) fattar räddningsmyndigheten beslut (36 §) och utför ibruktagningsinspektion enligt 37 §. Fortgående tillsyn av objekten görs enligt tabell A6 i bilaga 1.

4.3.2 Oljeeldningsaggregat

När ett nytt oljeeldningsaggregat eller väsentligt ändrat oljeeldningsaggregat med förstoftningsbrännare som inte krävt anmälan enligt statsrådets förordning 685/2015 33 § tas i bruk, gör räddningsmyndigheten en inspektion enligt 39 § inom 3 månader efter att aggregatet tagits i bruk. Den periodiska tillsynen av objekten utförs enligt tillsynsobjektets klassificering.

4.3.3 Oljecisterner

Handels- och industriministeriets beslut om periodisk besiktning av underjordiska cisterner (344/1983) förutsätter att periodisk besiktning av underjordiska cisterner som är belägna på viktiga grundvattenområden ska göras med bestämda intervaller av en godkänd besiktningsaffär. För att stöda tillsynen har man utvecklat en karttillämpning i brandsyneprogrammet som gör det möjligt att identifiera inmatade cisterner på brandsyneområdena.

Förvaring av uppvärmningsolja är verksamhet enligt kemikaliesäkerhetslagen (390/2015) och förordningar som getts med stöd av den. Räddningsmyndigheten är tillsynsmyndighet för författningarna och övervakar att omsorgsskyldigheten efterlevs.

I samband med periodisk brandsyn övervakar räddningsverket att besiktningskyldigheten förverkligas. Dessutom genom att uppgifter från besiktningsprotokollen som fås från besiktningsaffärerna registreras i brandsyneprogrammet genom att man i protokollen beaktar bl.a. cisternens konditionsklass och vid behov är i kontakt med objektet eller gör en extra brandsyn.

4.3.4 Pyrotekniska medel

Räddningsmyndigheten fungerar enligt 115 § i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005) som tillsynsmyndighet för upplagring av pyrotekniska produkter i samband med handel och överlåtelse av dem för enskild konsumtion. Räddningsmyndigheten ska förbjuda försäljning av fyrverkeripjäser om omständigheterna som uppräknas i 111 § inte uppfylls. Säkerhets- och kemikalieverket styr och förenhetligar enligt 116 § räddningsmyndigheternas och polisens verksamhet vid tillsynen av att bestämmelserna i denna lag följs.

Angående upplagring i samband med handel av sådana fyrverkeripjäser och andra pyrotekniska artiklar av liten farlighetsgrad som godkänts för enskild konsumtion, ska det göras en anmälan till räddningsmyndigheten innan upplagringen inleds. (Lag om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor 390/2005 63 §). Räddningsmyndigheten behandlar anmälan, fattar beslut samt granskar upplagringen av pyrotekniska produkter och försäljningsstället (63 §) under den huvudsakliga försäljningssäsongen. Ett nytt försäljningsställe granskas genast när den anmälda försäljningstidpunkten börjar.

Räddningsverket gör tillsynsbesök på försäljningsställen och lager för fyrverkeripjäser i början av försäljningssäsongerna. För att tillsynen ska kunna inriktas kan självbedömning av brandsäkerheten användas som riskbedömningsmetod.

Användningen av fyrverkeripjäser ska på förhand anmälas till räddningsmyndigheten (390/2015, 91 §). Räddningsmyndigheten fattar beslut på basis av anmälan och i beslutet kan ställas nödvändiga villkor för användningen eller ges förbud mot användning av fyrverkeripjäser, om de medför särskild fara (91 §). Användningen av fyrverkeripjäser är tillåtet utan skriftlig anmälan och beslut endast vid årsskiftet 31.12 kl. 18:00–1.1 kl. 02:00.

4.3.5 Specialeffekter

Explosiva varor eller brand- och explosionsfarliga kemikalier får användas som specialeffekter vid allmänna sammankomster och offentliga tillställningar som avses i lagen om sammankomster (530/1999), om det senast 14 dygn före evenemanget ordnas har anmälts till räddningsmyndigheten (Lag om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor 390/2005, 81 §). Räddningsmyndigheten behandlar inkomna anmälningar (81 §), och bestämmer vid behov begränsningar och villkor för säker hantering av effekterna eller förbjuder användningen ifall det anses orsaka uppenbar fara för personer, miljön eller egendom. Räddningsverket utför vid behov brandsyn vid offentliga tillställningar.

<p>Antalet beslut som räddningsmyndigheten har fattat om liten industriell hantering och upplagring av farliga kemikalier åren 2017-2020 har varierat 22-36. Genom utbildning har räddningsverket strävat till att beaktandet av farliga kemikalier förbättras i samband med den allmänna brandsynen. Som en följd av den här målsättningen förutspås att antalet kemikaliebeslut kommer att stiga.</p>

4.4 Offentliga tillställningar

Räddningsmyndigheten bedömer insända räddningsplaner för offentliga tillställningar enligt 16 § i räddningslagen. Räddningsverket har fastställt vilka räddningsmyndigheter som handlägger planerna och gjort en processbeskrivning. Bedömer den lokala räddningsmyndigheten att utredningen och bedömningen av farorna och riskerna med tillställningen eller de säkerhetsarrangemang och anvisningar som bestämts utgående från dem är bristfälliga, kan myndigheten återsända planen för komplettering. Bedömningen av räddningsplanen för en offentlig tillställning sänds till kunden i skriftlig form. I samband med behandlingsprocessen fattas även behövliga beslut om användning av pyrotekniska specialeffekter vid offentliga tillställningar och utlåtanden ges till polisen om professionellt bruk av fyrverkerier.

Genomförandet av säkerhetsarrangemang vid offentliga tillställningar övervakas vid behov genom brandsyn vid den offentliga tillställningen. Beslut om brandsyn vid en offentlig tillställning fattas i samband med bedömningen av räddningsplanen. Syner utförs vid offentliga tillställningar som kan bedömas vara utmanande med tanke på brand- och utrymningssäkerheten eller då förutsättningarna är krävande för räddningsverksamhet på grund av antalet deltagare eller den verksamhet som ska äga rum. Mer detaljerade kriterier finns beskrivna i en separat processanvisning.

Före coronavirusepidemin under åren 2017-2020 har det beräknade antalet räddningsplaner för offentliga tillställningar årligen växlat mellan 140-200. Under pandemiåret 2020 behandlades 76 räddningsplaner för offentliga tillställningar. Brandsyner vid offentliga tillställningar utförs årligen ca 20-25 stycken. Coronaepidemin påverkar ordnandet av offentliga tillställningar och därför är det mycket svårt att uppskatta antalet tillsynsåtgärder i anslutning till offentliga tillställningar under år 2022.

4.5 Tillsynsarbete grundat på anmälan

4.5.1 Anmälningar om uppenbar brandfara eller annan olycksrisk

Om myndigheterna i samband med tjänsteförrättning upptäcker eller annars får kännedom om uppenbar brandrisk eller annan risk för olyckor i en byggnad, en bostad eller något annat objekt ska de oberoende av eventuella sekretessbestämmelser underrätta den lokala räddningsmyndigheten om saken (42 § räddningslagen 379/2011). Anmälningsskyldigheten gäller också kommunen, andra offentliga samfund och deras anställda samt verksamhetsidkare enligt 18 § 2 mom. som sköter verksamheten i vårdinrättningar och ordnar service- och stödboende och deras anställda.

Målet med lagen är att göra det möjligt att förmedla observationer och information som samlas i olika myndigheters system till den ansvariga myndigheten, så att informationen sparas och förpliktar den behöriga myndigheten att reagera på det sätt som förutsätts. Detta innebär att räddningsmyndigheten alltid måste reagera på en inlämnad anmälan.

I första hand ska anmälningen ske via den elektroniska blanketten, som det finns en länk till på räddningsverkets hemsida. Om anmälningen sker telefonledes, per post eller e-post, är det en anställd på räddningsverket som för in uppgifterna på anmälningsblanketten.

Efter att ha bedömt anmälningen beslutar räddningsmyndigheten om en tillsynsprocess ska inledas på basis av anmälningen. Eftersom det är fråga om bekämpning av en uppenbar brandfara eller annan olycksrisk ska en tillsynsprocess startas utan dröjsmål när anmälan är befogad. Ett tillsynsuppdrag inleds i praktiken genom kontakt med anmälaren och utredning av ytterligare uppgifter. Anmälaren ska också kontaktas i det fall att anmälan inte leder till åtgärder. Det sker när ärendet som anmäls inte hör till räddningsmyndighetens kompetensområde.

I allmänhet hänför sig anmälningarna till den observerade brandbelastningen i en lägenhet eller fastighet, trasiga elanordningar eller bristande renlighet och ordning. Orsaken till anmälan kan också vara personens prestationsförmåga, strukturell skada, hälsotillstånd eller anordningar som anses farliga. Eftersom orsakerna till brandfaran eller olycksriskerna ofta beror på flera olika faktorer, bör räddningsmyndigheten även kontakta andra parter för skötseln av uppgiften.

Ansvarsfördelning av allmän karaktär vid tillsynen av så kallade brandriskbostäder:

- Husbolaget: Husbolaget har förstahandsansvaret att påpeka för den boende om brandbelastningen, brandrisken, att bostaden är ostädad och smutsig m.m. Husbolaget har också rätt att vräka hyresboende eller ta över andelslägenheter för viss tid
- Socialmyndigheterna: Att bostaden är ostädad och smutsig beror ofta på sociala problem eller eventuella hälsoproblem. Då måste behovet av socialt stöd bedömas. Dessutom ska behovet av barnskyddsanmälan bedömas, ifall det finns minderåriga barn eller behov av social behovsbedömning.
- Hälsovårdsmyndigheten: Osnygghet, anhopning av avfall samt mikro-organismer utgör en hälsorisk för invånaren. Då måste hälsoriskerna som beror på lägenheten samt den boendes behov av stöd för hälsan bedömas. Dessutom ska behovet av djurskyddsanmälan bedömas, ifall det finns djur i bostaden.
- Polisen: Observationer eller misstankar om narkotika, skjutvapen, sprängämnen eller andra brottsbenämningar ska anmälas till polisen. Även eventuellt hot om våld eller begäran om handräckning i samband med inspektion kräver närvaro av polis.
- Byggnadstillsynsmyndighet: Byggnaden med omgivning måste hållas i sådant skick att den hela tiden uppfyller kraven på att vara oskadlig för hälsan, säker och användbar och inte orsaka miljöolägenheter eller förfärliga omgivningen. Om man försummar skyldigheten att underhålla byggnaden, kan kommunen byggnadstillsynsmyndighet

uppmåna till avhjälpande av byggnadens brister eller till uppsnyggning av omgivningen. Om byggnaden utgör en uppenbar fara för säkerheten, ska rivningsuppmåning eller förbud för användning av byggnaden ges.

- Räddningsmyndighet: Bedömning av byggnaders brandbelastning, bedömning av brandrisk eller olycksrisk förknippad med tekniska anordningar eller eldstäder samt granskning av utrymningssäkerheten hör till räddningsmyndighetens ansvarsområde.

I tillsynsuppdrag som igångsatts genom anmälan om brandfara är tillsynsmetoden vanligen en extra brandinspektion. Den största delen av tillsynsuppdragen sköts genom samarbete mellan flera myndigheter. Efterlevnaden av föreläggande om avhjälpande av brister ska alltid övervakas genom efterbesiktning eller genom dokumenttillsyn. Tillsynsprocesserna är ofta långa och eftergranskningsgångerna kan vara flera.

Vid sidan av sporadiska tillsynsuppdrag betonas att medvetenheten om anmälningsskyldighet i verksamheten ska ökas genom utbildning. Goda och förtroendefulla relationer till samarbetsmyndigheterna ska upprätthållas för att tillsynsuppdragen ska kunna hanteras smidigt. Målet är också att uppnå bestående resultat genom att komma överens om förfaringssätt för att kunna förutse och förhindra motsvarande situationer.

År 2021 togs 28 anmälningar om brandfara emot och alla ledde till inspektionsbesök. Räddningsverket har ordnat flera kurser för olika grupper där man har betonat anmälningsskyldigheten och mot den bakgrunden uppskattar man att antalet anmälningar kommer att öka.

4.5.2 Anmälningar om fel från sotare

Om en sotare observerar sådana fel eller brister i en eldstad eller skorsten som kan orsaka brandfara vid användning av eldstad ska hen skriftligt meddela om det till räddningsverket. Om en sotare observerar sådana allvarliga brister som äventyrar tryggt utförande av sotningen ska hen även meddela skriftligt om dessa till räddningsverket. På Österbottens räddningsverks hemsidor finns anvisningar om hur anmälan ska göras.

Räddningsverket tar emot anmälningar om fel som sotare observerat enligt 62 § i räddningslagen. I dessa fall kontaktar räddningsverket fastighetens ägare och inleder vid behov en tillsynsprocess. I det här fallet är tillsynsmetoden extra brandsyn.

4.5.3 Övriga anmälningar

Emellanåt tar privatpersoner och andra aktörer kontakt eller skickar anmälningar, där räddningsmyndigheten ombeds utföra brandsynsuppdrag vid något visst objekt. I de här fallen bedömer räddningsmyndigheten om ärendet hör till myndighetens kompetensområde och strävar efter en lösning genom att använda så okomplicerade medel som möjligt. Om det behövs inleds en tillsynsprocess och lämplig tillsynsmetod väljs. Det går inte att beställa tillsynsåtgärder av räddningsverket, utan beslutet om granskning fattas alltid av myndigheten.

4.6 Dokumenttillsyn

Med dokumenttillsyn avses behandling av dokument uppgjorda av verksamhetsidkare, kontrollanstalters protokoll och inspektionsaffärers rapporter samt sparande av de här dokumenten i tillsynsregistret. Dokument av det här slaget är bl.a. protokoll från inspektioner av underjordiska oljecisterner på grundvattenområden, explosionsskyddsdocument, protokoll från kontrollanstalters ibruktagningsgranskningar och periodiska granskningar (brandlarmsanordningar och släckningsanläggningar) samt tillsynsplaner.

Räddningsverket har fastställt hanteringsprocessen för dokumenttillsynen. Ett tillsynsuppdrag kan startas på basis av brister som upptäckts i dokumenten. Den räddningsmyndighet som handhar dokumenttillsynen bedömer om en brist ger upphov till direkta åtgärder eller kan ärendet behandlas i samband med följande regelbundna besiktning. En verksamhetsidkare som själv har utarbetat ett dokument, exempelvis en tillsynsplan, kan ges respons.

4.7 Tillsynssamarbete med andra myndigheter och sektorer

I syfte att förebygga olyckor och upprätthålla säkerheten bör räddningsverket samarbeta med andra myndigheter och med områdets sammanslutningar och invånare samt delta i lokalt och regionalt säkerhetsplaneringsarbete. Med samarbetet strävar man i första hand efter att skapa säkerhet bl.a. genom att utbyta information om risker och genomföra nödvändiga åtgärder, t.ex. gemensamma tillsynsbesök. Samarbetet kan anses vara effektivt när det är regelbundet och planenligt och har ett utgångsläge där alla väsentliga aktörer är identifierade. Skyldigheten berör även samarbetet mellan räddningsverken. De viktigaste principerna för samarbetet med de vanligaste samarbetsparterna beskrivs i tabell 3.

Samarbetsenhet	Beskrivning av samarbetet
Kommunal planläggning och planering av markanvändning	Räddningsmyndigheten deltar vid behov som expert i frågor som berör räddningsväsendet vid styrningen av markanvändning och byggande. I detta avseende ges vid behov utlåtanden om ärenden i anslutning till planläggning och vid behov deltar man i överläggningar om frågor som berör detta samt ger myndigheterna som deltar i planläggningen råd om brand- och personsäkerhet samt befolkningsskydd.
Kommunala byggnadstillsynsmyndigheten	<p>Räddningsmyndigheten deltar vid behov som expert i frågor som berör räddningsväsendet vid styrningen av markanvändning och byggande. För det här ändamålet deltar man i byggnadsinspektörernas möten, ger utlåtanden om frågor i anslutning till bygglovsprocessen och deltar vid behov i överläggningar om ärenden som berör detta. Dessutom instruerar man planerare, byggare och övriga aktörer om brand- och personsäkerhetsfrågor samt befolkningsskydd. Räddningsmyndigheten ger utlåtande om ibruktage av en byggnad eller en byggnadsdel i samband med partiell slutsyn som utförs av byggnadstillsynsmyndigheten, om det är ändamålsenligt. Med byggnadstillsynsmyndigheten kan man också samarbeta med tillsynen av offentliga tillställningar då det till exempel gäller tillfälliga byggnadskonstruktioner.</p> <p>När räddningsmyndigheten behandlar en anmälan om liten industriell hantering eller upplagring av farliga kemikalier samarbetar man vid behov med den behöriga myndigheten i kommunen ifråga och sänder beslutet som på basis av den ovannämnda anmälningen till byggnadstillsynsmyndigheten för kännedom.</p>
Nödcentralsverket	Tillsynssamarbetet är inriktat på brandlarmanläggningar och släckordningar som är anslutna till nödcentralen. Räddningsmyndigheten ger utlåtande till nödcentralen om ansökningar som gäller anslutning eller uppsägning av anordningar. Nödcentralen meddelar till räddningsmyndigheten om anordningar, där underhåll har pågått länge, räddningsmyndigheten kan vidta tillsynsåtgärder på grund av detta.
Miljömyndigheter i kommuner och i regionförvaltningsverk	Vid behov deltar räddningsmyndigheten som sakkunnig i frågor som berör räddningsverksamhet vid behandlingen av miljötillståndsförfaranden genom att ge utlåtanden och på begäran delta i besiktningar.

Säkerhets- och kemikalieverket Tukes	Räddningsmyndigheten deltar som sakkunnig i frågor som berör räddningsväsendet i fråga om tillståndsförfarande och tillsyn för objekt med industriell hantering och upplagring av farliga kemikalier, när Tukes är den behöriga myndigheten. Räddningsmyndigheten ger utlåtanden för tillståndsansökningar samt deltar i ibruktagningsskontroll och periodiska granskningar av objekten. Räddningsverket har tillträde till sak- och tillsynsregistret Kemu, som hör till Tukes.
Polisen	Räddningsverket har samarbete med polisen vid förhandsplaneringen och tillsynen av offentliga tillställningar. I sin egen tillståndsberedning använder sig polisen av de bedömningar som räddningsmyndigheten gjort om räddningsplanen för en offentlig tillställning. Vid stora tillställningar ordnas gemensamma inspektioner. Räddningsmyndigheten ger polisen utlåtanden om professionellt bruk av fyrverkerier samt näringstillstånd inom vapenbranschen. På begäran kan räddningsverket enligt eget övervägande delta i olika slags temagranskningar, exempelvis av restauranger. Räddningsverket deltar i tillsyn av den tunga trafiken, när tillsynens tema är transporter av farliga ämnen. För farliga ämnen behövs data också som en del av räddningsverkets egen riskanalys.
Socialväsendets ansvarsområde inom Regionförvaltningsverket RFV (fi AVI)	På begäran ger räddningsverket utlåtanden om brand- och personskyddsarrangemang i objekt som producerar social- och hälsovårdstjänster. Räddningsverket kan ge vidare uppgifter om observationer som gjorts vid egna granskningar till stöd för RFV:s tillsynsarbete.
Social- och hälsovårdsväsendet i kommunerna	Räddningsverket samarbetar med social- och hälsovårdsverket i synerhet i samband med tillvägagångssätt som medför brandrisk. En viktig del av förfarandet är att identifiera behovet av socialt stöd och att vägleda till service.
Kontrollanstalter för brandteknisk apparatur	Kontrollanstalterna skickar protokollen från ibruktagningsskontroller och periodiska granskningar av brandtekniska anordningar till räddningsverket. Räddningsmyndigheten utför dokumenttillsyn på basis av protokollen.

Tabell 3. De viktigaste principerna för räddningsmyndighetens tillsynssamarbete med de vanligaste samarbetsparterna.

Frånsett att räddningsverket tar emot anmälningar från andra aktörer, har räddningsverket också liknande anmälningsskyldighet i förhållande till andra myndigheter. Räddningsverket har skyldighet att till andra myndigheter lämna ut uppgifter i anslutning till tillsynsuppgifter. Anmälningsskyldigheten beskrivs i tabell 4.

Anmälningsskyldighet och författningsgrund	Beskrivning av anmälningsskyldigheten
<p>Barnskyddsanmälan</p> <p>Barnskyddslagen 417/2007 § 25</p>	<p>Räddningsväsendets representant är skyldig att utan dröjsmål och trots sekretessbestämmelserna göra en anmälan till det organ som ansvarar för socialvården i kommunen, om hen i sitt uppdrag fått kännedom om ett barn, vars behov av vård och omsorg, omständigheter som äventyrar barnets utveckling eller barnets eget beteende kräver att behovet av barnskydd utreds.</p> <p>Den anmälningspliktige har inte egen bestämmanderätt att enligt egen tolkning låta bli att göra en anmälan, fördröja anmälan eller överföra anmälan på någon annan.</p>
<p>Anmälan om äldre persons behov av service</p> <p>Lag om stödjande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre 980/2012 § 25</p>	<p>Om en anställd inom områdets räddningsväsende i sitt uppdrag fått kännedom om en äldre person i behov av social- eller hälsovård och som är uppenbart oförmögen att sörja för sin omsorg, hälsa eller säkerhet, ska den anställda oberoende av sekretessbestämmelserna utan dröjsmål göra en anmälan om saken till den kommunala myndighet som ansvarar för socialvården.</p> <p>Den anmälningspliktige har inte egen bestämmanderätt att enligt egen tolkning låta bli att göra en anmälan, fördröja anmälan eller överföra anmälan på någon annan.</p>
<p>Kontakt till socialservicen för bedömning av stödbehov</p> <p>Socialvårdslagen 1301/2014 § 35</p>	<p>Om en anställd i räddningsverket i sitt uppdrag har fått kännedom om en person vars behov av socialvård är uppenbart, ska hen hänvisa personen att söka socialservice, eller om personen samtycker, kontakta den ansvariga myndigheten för den kommunala socialvården, så att stödbehovet kan bedömas.</p> <p>Om samtycke inte kan fås och personen är uppenbart oförmögen att ansvara för sin omsorg, hälsa eller säkerhet, eller om ett barns bästa absolut kräver det, ska personen utan dröjsmål göra en anmälan om behovet av socialvård trots sekretessbestämmelserna.</p>
<p>Skyldighet att anmäla allvarliga brister i anordningars funktion inom räddningsväsendet eller i installationsaffärers eller besiktningsorgans verksamhet.</p> <p>Lag om anordningar inom räddningsväsendet § 17</p>	<p>Den regionala räddningsmyndigheten ska göra anmälan till Sakerhets- och kemikalieverket (Tukes), om det vid brandsyn eller annan verksamhet upptäcks allvarliga brister i räddningsväsendets anordningar eller i installationsaffärers eller besiktningsorgans verksamhet.</p>
<p>Skyldighet att underrätta den behöriga myndigheten om brister i fråga om uppfyllandet av förpliktelser som föreskrivs i någon annan lag</p> <p>(Räddningslagen 379/2011 § 81)</p>	<p>Om den lokala räddningsmyndigheten i samband med att den fullgör sin tillsynsuppgift enligt räddningslagen konstaterar brister i fråga om uppfyllandet av förpliktelser som föreskrivs i någon annan lag och bedömer att bristerna medför allvarlig risk för människors säkerhet, kan myndigheten bestämma att bristerna ska avhjälpas. Kan en brist inte avhjälpas genast, ska den lokala räddningsmyndigheten underrätta den behöriga tillsynsmyndigheten om saken.</p>

Tabell 4. Räddningsverkets anmälningsplikt till andra myndigheter i samband med räddningsmyndighetens tillsynsuppgifter

5. TILLSYNENS UPPFÖLJNING, UTVÄRDERING OCH RESURSER

5.1 Uppföljning av förverkligad tillsyn

Räddningsverket använder brandsyneprogrammet Merlot för att upprätthålla ett övervakningsregister enligt § 91 räddningslagen. I registret införs väsentliga uppgifter om tillsynen i tillsynsobjekten och åtgärder som utförs i tillsynsobjekten. Planerade och genomförda tillsynsåtgärder rapporteras i räddningsväsendets program för resurs- och olycksstatistik PRONTO.

Varje räddningsmyndighet som handhar tillsyn är själva ansvariga för att de planerade tillsynsåtgärderna förverkligas. Tillsynsuppgifterna ska planeras över hela kalenderåret så att de sköts i jämn takt utan stress under året och med kontinuerligt hög kvalitet. Som god praxis kan anses att de regelbundna tillsynsuppgifterna är utförda fram till slutet av oktober.

Tillsynens förverkligande följs upp. Förmännen följer kontinuerligt med hur brandsynerna förverkligas på personnivå. De som är sakkunniga i förebyggandet av olyckor följer upp och analyserar hur tillsynen förverkligas och rapporterar i PRONTO på kvartalsnivå. Riskhanteringschefen eller brandsynsingenjören rapporterar hur tillsynen förverkligas till räddningsverkets ledningsgrupp. Räddningsdirektören rapporterar till direktionen hur tillsynen förverkligas på kvartalsnivå.

5.2 Uppföljning och utvärdering av tillsynens kvalitet

För utvärderingen av tillsynsarbetets kvalitet har räddningsverket utvecklat en metod, där man genom slumpmässigt urval utvärderar utvalda brandsynsprotokolls innehåll genom kriterier med sex punkter. Utvärderingen görs årligen med målet att hitta observationer som är betydelsefulla för utvecklandet av tillsynsarbetet. På basis av observationerna som gjorts genom kvalitetsutvärderingen planeras kompletteringsutbildningen för personalen som utför tillsynsarbetet. Målet är alltså att förbättra tillsynens kvalitet.

Vid auditeringen av egen beredskap får man fram ett risktal för objekten. Genom uppföljning av risktalet kan tillsynens effekt och förändringen av säkerhetsnivån utvärderas. Med utvärderingen av kvaliteten och uppföljningen av risktalen som grund, uppgörs en särskild rapport över kvalitetsutvärderingen.

Tillsynens kvalitet utvärderas också via kundresponsen. Den samlas med hjälp av frågeformuläret Webropol. De som ska få tillsynsbesök får på förhand en instruktion där de uppmanas använda responslänken. Kunderna får påminnelse om att ge respons också i samband med att brandsynsprotokollen sänds ut.

5.3 Tillsynens resurser

Tillsynsarbetet utförs av personer utnämnda till räddningsmyndighet. Resurserna som ska användas för tillsynen är fastställda i servicenivåbeslutet för Österbottens räddningsverk. I det godkända beslutet om servicenivån för åren 2021-2024 har man beslutat rikta in en arbetskraftsinsats på fyra årsverken för tillsynen av företags- och inrättningsobjekt, för tillsynen av bostadsbyggnaden två årsverken, för kemikalietillsynen ett årsverke och för behandling av brandrisksanmälningar ett årsverke.

Det ska ändå påpekas att arbetet för att förhindra olyckor, förutom tillsyn, också innehåller flera andra arbetsformer, exempelvis säkerhetskommunikation och experttjänster. Totalresursen för att förhindra olyckor är alltså större än det som nämns ovan. I tillsynsarbetet påverkar exempelvis förändringar i byggnadsbeståndet och driftsmiljön samt antalet oförutsedda tillsynsuppdrag och åtgärder i samband med övervakning i efterhand mängden resurser som behövs för tillsynen. Det kan därför bli nödvändigt med en omvärdering av resurserna också i mitten av året.

De personer som utför tillsynsarbete är fördelade på personer som på heltid utför arbete med förebyggande av olyckor (experter på förebyggande av olyckor) och personer med andra uppgifter, exempelvis räddningsarbete, som utför tillsynsarbete som bisyssla. Enligt beslutet om servicenivån utförs tillsynen av företag och inrättningar av befäl, underbefäl samt specifikt utnämnda och utbildade personer. Den regelbundna tillsynen av bostadsbyggnader hör till manskapets uppgifter.

Användningen av personresurser för tillsynsuppgifter avgörs årligen av en arbetsgrupp, som består av de sakkunniga för förebyggandet av olyckor och de chefer som ansvarar för användningen av personalresurser. Som slutresultat av planeringsarbetet fastställs de ansvariga inspektörerna för enskilda tillsynsobjekt. Ansvarsinspektören fungerar som objektets kontaktperson på räddningsverket.

Då en ansvarsinspektör bestäms är det viktigaste kriteriet kundens servicebehov. De skilda räddningsmyndigheterna har olika kompetensområden, som på olika sätt motsvarar kompetensbehoven vid objekten. Strävan är att följande principer ska beaktas:

- Expertisen hos sakkunniga i förebyggande av olyckor tas i anspråk vid objekt där riskerna för personsäkerheten är allra störst och som är förknippade med krävande byggnadsstrukturer och tekniska lösningar. Sådana är bl.a. objekt där utredningar om utrymningssäkerheten gjorts, objekt planerade med hjälp av funktionell branddimensionering samt en del av industriobjekten och objekt där farliga kemikalier hanteras.
- Kunskaperna hos de personer som deltar i räddningsverksamhet tas i anspråk i objekt, där det är särskilt stort behov av att förutsättningarna för räddningsverksamhet beaktas i samband med tillsynen. Objekt är det här slaget är bl.a. stora industri- och produktionsanläggningar samt en del konferenslokaler.
- Som ansvarsinspektörer för objekt med särskild betoning på behovet av säkerhetsinformation, strävar man efter att utse förmännen för brandstationer och arbetsskiften, som kan använda sig av sin underlydande personal för att ordna säkerhetsinformation. Objekten för informationen är exempelvis daghem och en del av grundskolorna.

5.4 Avgiftsbelagd tillsyn

Räddningsverket tar ut en avgift enligt 96 § i räddningslagen för en del av de tillsynsuppgifter som är upptagna i tillsynsplanen. Direktionen för affärsverket Österbottens räddningsverk beslutar vilka tillsynsåtgärder som avgiftsbeläggs och avgiftens storlek.

Enligt det gällande taxebeslutet är följande tillsynsåtgärder avgiftsbelagda:

- allmän brandsyn i företags- och inrättningsobjekt (ny term periodisk brandsyn)
- särskilda brandsyner frånsett småhus (ny term: utlåtande om ibruktagande av byggnad eller byggnadsdel)
- efterbesiktningar
- besiktningar av skyddsrum
- brandsyner av offentliga tillställningar
- allmän brandsyn i bostadsbyggnader till följd av att självbedömningsblanketten inte inlämnats
- extra brandsyner som kunden begärt
- alla åtgärder som hör till kemikalietillsynen

Avgiftsfria tillsynsåtgärder är:

- allmän brandsyn i bostadsbyggnader (ny term periodisk brandsyn)
- särskilda brandsyner av småhus (ny term: utlåtande om ibruktagande av byggnad eller byggnadsdel)
- extra brandsyner utförda på myndighetens initiativ
- dokumenttillsyn

Bilaga 1. Principiella tillsynsintervaller i företag och inrättningar

För att bestämma den principiella syneintervallen (tabellerna A1–A6) i företag och inrättningar har man utnyttjat grunderna i planeringsanvisningen för tillsynsplanen. Anvisningen är utarbetad av Räddningsverkens partnerskapsnätverk.